

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

АДМІНІСТРАТИВНА КОЛЕГІЯ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

21.12.2017 №117-рк/к

м. Харків

ПАТ «ХАРКІВМІСЬКГАЗ»

61004, м. Харків,

вул. Москалівська, 57/59

Щодо припинення дій,
які містять ознаки порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

В ході здійснення позапланової перевірки дотримання законодавства про захист економічної конкуренції ПУБЛІЧНИМ АКЦІОНЕРНИМ ТОВАРИСТВОМ «ХАРКІВМІСЬКГАЗ» (надалі – ПАТ «Харківміськгаз»), у зв'язку з дослідженням ринків послуг з приєднання об'єктів (земельної ділянки) замовників до газорозподільної системи Харківським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) встановлено наступне.

ПАТ «Харківміськгаз» зареєстроване виконавчим комітетом Харківської міської ради 10.01.1995 за № 1 480 120 0000 003345, є юридичною особою, має самостійний баланс і розрахунковий рахунок. Місцезнаходження: 61004, м. Харків, вул. Москалівська, буд. 57/59, ідентифікаційний код – 03359552.

Статут ПАТ «Харківміськгаз» в новій редакції затверджений протоколом загальних зборів акціонерів ПАТ «Харківміськгаз» від 15.04.2016 № 1 (надалі – Статут).

Відповідно до Статуту предметом діяльності ПАТ «Харківміськгаз» є, зокрема:

- розподілення та постачання газу (пункт 2.2.1 Статуту);
- будівництво (пункт 2.2.2 Статуту);
- проектні роботи (пункт 2.2.3 Статуту).

Відповідно до інформації з офіційного сайту Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань

Міністерства юстиції України «<https://usr.minjust.gov.ua/ua/freesearch>» (надалі – Веб-сайт), технічним адміністратором якого є ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ІНФОРМАЦІЙНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР» (ідентифікаційний код – 33499803, місцезнаходження: вул. Мельникова, буд. 81-А, м. Київ, 04050), видами діяльності ПАТ «Харківміськгаз» є, зокрема:

- розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи (основний) (код за КВЕД 35.22);

- діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах (код за КВЕД 71.12).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «Харківміськгаз» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 № 317/6605 встановлено наступне.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- послуги з розподілу природного газу (надалі – Послуги);
- ПАТ «Харківміськгаз» – газорозподільне підприємство.

Споживачами Послуг є фізичні та юридичні особи.

Діяльність суб'єктів господарювання на ринку Послуг врегульована, зокрема Законом України «Про природні монополії», Кодексом газорозподільних систем, затвердженим Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 30.09.2015 № 2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1379/27824 (надалі – Кодекс газорозподільних систем),

Згідно з пунктом 35 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» розподіл природного газу – це господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню і пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою її фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.

У розумінні пункту 17 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» ПАТ «Харківміськгаз» є оператором газорозподільної системи (надалі – Оператор ГРМ).

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 1 Закону України «Про ринок природного газу» газорозподільна система – технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам.

Таким чином, ПАТ «Харківміськгаз» надає Послуги в межах газорозподільної мережі, розташованої в межах території м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з частиною першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у таких сферах, зокрема, розподіл природного і нафтового газу трубопроводами.

Відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.

ПАТ «Харківміськгаз» здійснює діяльність на ринку Послуг відповідно до ліцензії АЕ за № 295568, виданої Національною комісією регулювання електроенергетики України (переоформлена рішенням НКРЕ від 09.09.2015 № 2284).

ПАТ «Харківміськгаз» в межах території м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області, на якій розташовані належні йому об'єкти, призначені для розподілу природного газу, протягом 2016 року та січня-вересня 2017 не має конкурентів на ринку Послуг, адже ринок розподілу природного газу знаходиться у стані природної монополії.

Враховуючи наведене, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «Харківміськгаз» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку Послуг в межах території м. Харкова, Харківського та Дергачівського районів Харківської області, на якій розташовані належні йому об'єкти, призначені для розподілу природного газу.

Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу I Кодексу газорозподільних систем приєднання до газотранспортної системи (надалі – ГРМ) – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку із підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи.

Згідно з пунктом 1 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних мереж власники об'єктів будівництва або існуючих об'єктів (земельних ділянок), які

фізично не підключені до ГРМ, мають право на приєднання (технічний доступ) цих об'єктів до ГРМ, що на законних підставах перебуває у власності або користуванні (у тому числі експлуатації) Оператора ГРМ, у порядку, визначеному цим розділом.

За зверненням власника об'єкта чи земельної ділянки (замовника) про приєднання його об'єкта до ГРМ Оператор ГРМ зобов'язаний забезпечити приєднання об'єкта (земельної ділянки) до ГРМ, що на законних підставах перебуває в його власності або користуванні (у тому числі експлуатації), за умови дотримання власником (замовником) вимог цього Кодексу та чинного законодавства.

Відповідно до пункту 4 глави 1 розділу V Кодексу газорозподільних систем приєднання об'єктів (земельних ділянок) замовника до ГРМ здійснюється на підставі договору на приєднання. При цьому невід'ємною частиною договору на приєднання є технічні умови приєднання, які визначають вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього газопостачання від місця забезпечення потужності до точки приєднання, які будуються Оператором ГРМ, та вихідні дані для проектування та будівництва газових мереж внутрішнього газопостачання об'єкта замовника від точки приєднання до газових приладів і пристроїв замовника. Будівництво та введення в експлуатацію газових мереж внутрішнього газопостачання забезпечується замовником.

За інформацією, наданою ПАТ «Харківміськгаз» в ході проведення позапланової перевірки встановлено наступне.

ПАТ «Харківміськгаз» визначений порядок розроблення та видачі технічних умов на приєднання об'єктів замовника до газорозподільної системи та погодження проектно - кошторисної документації.

Так, протоколом технічної ради ПАТ «Харківміськгаз» від 30.09.2016 № 3 було затверджене Положення про розроблення технічних умов на приєднання об'єктів замовників до ГРМ та реконструкцію системи газопостачання об'єктів замовника на території ліцензованої діяльності ПАТ «Харківміськгаз». Зазначене положення діяло до 18.08.2017.

Наказом ПАТ «Харківміськгаз» від 18.08.2017 № 02.2Но-217-0817 затверджене Положення про виготовлення технічних умов та погодження проектно – кошторисної документації (надалі – Положення).

Згідно з Положенням для приєднання об'єкта будівництва або існуючого об'єкта (земельної ділянки) до газорозподільної системи ПАТ «Харківміськгаз» їх власник (замовник приєднання) має звернутися до ПАТ «Харківміськгаз» із заявою (додаток 3 до Положення).

Всі заяви замовників на приєднання мають подаватися до Центру обслуговування клієнтів (надалі – ЦОК).

Пунктом 4.4. Положення визначений перелік документів, які необхідно надати замовниками послуг з приєднання (фізичними та юридичними особами) до заяви. Слід зазначити, одним з додатків до заяви є опитувальний лист (Додаток 4 до Положення). Опитувальний лист передбачає заповнення інформації, зокрема щодо

виконавця робіт, пов'язаних з розробкою проекту зовнішнього газопостачання, виконання будівельно-монтажних робіт зовнішнього газопостачання, або Оператора ГРМ, або іншого суб'єкта господарювання.

За відсутності зауважень до поданих замовниками приєднання документів Оператор ГРМ (ПАТ «Харківміськгаз») протягом 10 робочих днів з дня реєстрації заяви зобов'язаний, зокрема, на підставі опитувального листа, поданих документів та параметрів місця забезпечення потужності і точки приєднання, визначити тип приєднання замовника та у цей строк надати йому дозвіл на приєднання, проект договору на приєднання, проект технічних умов приєднання та відповідні рахунки щодо їх оплати.

Технічні умови, дозвіл на приєднання, договір на приєднання, договір на платні послуги реєструються в RGC-Docs. Зазначені документи надаються замовником приєднання в ЦОК Управління клієнтського сервісу.

Відповідно до положень Кодексу газорозподільних систем технічні умови приєднання – документ, що визначає комплекс умов і вимог до інженерного забезпечення приєднання об'єкта (земельної ділянки) замовника до газорозподільної системи і містить вихідні дані для проектування газових мереж зовнішнього та внутрішнього газопостачання, що створюються для потреб об'єкта замовника.

Технічні умови приєднання до газорозподільних систем є додатком 8 до Кодексу газорозподільних систем.

Окрім цього, наказом ПАТ «Харківміськгаз» від 18.08.2017 № 02.2Но-217-0817 затверджена форма технічних умов приєднання до газорозподільних систем - додаток 2 до Положення, яка відповідає додатку 8 до Кодексу газорозподільних систем.

В той же час, у ході проведення позапланової перевірки ПАТ «Харківміськгаз» аналізом технічних умов приєднання до газорозподільної системи, виданих ПАТ «Харківміськгаз», встановлено, що ПАТ «Харківміськгаз» рекомендує побутовим споживачам оснащувати вузол обліку газу автоматизованими пристроями передачі результатів вимірювання, що суперечить нормам діючого законодавства.

Так, ПАТ «Харківміськгаз» у технічних умовах у розділі V Вимоги до комерційного вузла обліку природного газу пунктом 2.7 визначило: «Передбачити у складі вузла обліку газу пристрій дистанційної передачі даних результатів вимірювання по каналу GPRS на центральний диспетчерський пункт Оператора ГРМ. Облаштування комерційного ВОГ засобами дистанційної передачі даних виконувати з урахуванням технічного завдання та протоколу передачі даних відповідно до п. 2 Глави 3 Розділу X Кодексу газорозподільних систем. Основні вимоги до облаштування вузлів обліку газу засобами дистанційної передачі даних, включно із протоколом передачі даних наведено на офіційному сайті Оператора ГРМ 104.ua».

Також ПАТ «Харківміськгаз» зазначило пунктом 2.7 технічних умов, що для юридичних осіб пристрій для дистанційної передачі інформації з вузла обліку є обов'язковою вимогою, для населення – рекомендованою.

Проте, згідно з пунктом 2 Глави 3 Розділу X Кодексу газорозподільних систем власники комерційних вузлів обліку (крім побутових споживачів зі споживанням до 0,01 млн м куб.) зобов'язані в установленому законодавством порядку забезпечити організацію та облаштування на власних комерційних вузлах обліку засобів дистанційної передачі даних.

Отже, облаштування комерційного вузла обліку природного газу засобами дистанційної передачі даних не є рекомендованою вимогою саме для побутових споживачів.

Фізична особа (побутовий споживач), отримавши технічні умови приєднання до газорозподільних систем від ПАТ «Харківміськгаз», ознайомившись із пунктом 2.7 розділу V «Вимоги до комерційного вузла обліку природного газу», де вказана вимога, що є рекомендованою, передбачити у складі вузла обліку газу пристрій дистанційної передачі даних результатів вимірювання по каналу GPRS на центральний диспетчерський пункт Оператора ГРМ, може згодитися на вимогу, що є рекомендованою, вважаючи, що ПАТ «Харківміськгаз» діє згідно з вимогами приєднання до газорозподільної системи. Таким чином, фізична особа (побутовий споживач) може зазнати додаткових витрат у зв'язку зі встановленням пристрою дистанційної передачі даних у складі вузла обліку газу, що призводить до ущемлення інтересів споживача.

Тому, оскільки облаштування комерційного вузла обліку природного газу засобами дистанційної передачі даних не є рекомендованою вимогою саме для побутових споживачів, не відповідає вимогам чинного законодавства, а тому взагалі не може бути визначеною технічними умовами приєднання до газорозподільної системи, оскільки це буде надавати такій вимозі характеру обов'язковості.

Дії ПАТ «Харківміськгаз» щодо включення до Технічних умов приєднання до газорозподільних систем вимоги, що є рекомендованою, фізичним особам (побутовим споживачам) оснащувати лічильники газу пристроями дистанційної передачі даних були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку Послуг.

Включення до Технічних умов приєднання до газорозподільних систем вимоги, що є рекомендованою, фізичним особам (побутовим споживачам) оснащувати лічильники газу пристроями дистанційної передачі даних стало можливим через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку Послуг.

В той час, коли ПАТ «Харківміськгаз» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання Послуг.

Враховуючи наведене, дії ПАТ «Харківміськгаз», які полягають у включенні до Технічних умов приєднання до газорозподільних систем вимоги, що є рекомендованою, фізичним особам (побутовим споживачам) оснащувати лічильники газу пристроями дистанційної передачі даних,

містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ПАТ «Харківміськгаз» (ідентифікаційний код – 03359552) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у включенні до Технічних умов приєднання до газорозподільних систем вимоги, що є рекомендованою, фізичним особам (побутовим споживачам) оснащувати лічильники газу пристроями дистанційної передачі даних, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в **1-місячний термін** з дня отримання рекомендацій із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Члени колегії

Гейда І.О.

Приймак Є.Б.

Аврамова С.П.

Печенізька А.С.

Тевелєва Ю.В.

